

Kurucu Başkanımız Sayın Tolgahan Gülyiyen, yüzyıllar içerisinde Türkçenin maruz kaldığı yozlaşmanın olası nedenlerini değerlendirdi.

Yüzyıllar sonra gelmiş olduğumuz dönemde ise gelecek çağlardaki yüzyıllarda Türkçenin nasıl bir yere evrilebileceğine de öngörülse olarak değinmiş olan Sayın Gülyiyen, dilimizle ilgili olarak öne sürülebilen tüm sorunların asıl kaynağının neler olabileceğini değerlendirmiş olduğu yazısının son bölümlerinde ise mutfak sanatları sektöründen de örnekler vererek şu soruyu sordu: “Şu hâlde tüm bunlara rağmen yine suçlu ve kabahatli olan Türkçe öyle mi?”

GELİN HEP BERABER TÜRKÇE İLE DERİN (MÜTHİŞ) DÜŞÜNCELERE DALALIM

Türkçe ile düşünce üretmediklerini söyleyenlerin öne sürebildikleri nedenlerin asıl suçlusu kimler ya da asıl sorunlarımız neler?

Sorun Türkçe mi?

Sebebi Cumhuriyet mi?

Nedenimiz Alfabe mi?

Türkçe ile düşünce üretmediklerini söyleyenlerin varsa bilimsel dayanaklarını anlamaya çalışıyorum. Bunu yaparken de binlerce yıla dayanan tarihimizde yüzyıllar önce Göktürkçe olarak Göktürk alfabesiyle “Türk” adının da yazılı bulunduğu Orhun kitabelerinin kuzey yüzü üzerine kazınmış olan o metni hatırlıyorum. Günümüz Türkçesine göre tercüme edilmiş olsa ya da eski Türkçe olarak da olsa az çok o kitabelerin üzerinde yer alan ve taşta kazılı ifadeleri birçoğumuz hala çok iyi anlayabiliyoruz.

Hepimizin anlayabileceği günümüz tercümesiyle o dikili taşın kuzey yüzünde şöyle diyor:

"...küçük kardeşim kül tigin vefat etti. Kendim düşünceye daldım. Görür gözüm görmez gibi, bilir aklım bilmez gibi oldu. Kendim düşünceye daldım. Zamanı Tanrı yaşar. İnsanoğlu hep ölmek için türemiş. Öyle düşünceye daldım. Gözden yaş gelse mâni olarak, gönülden ağlamak gelse geri çevirerek düşünceye daldım. Çok derin (Müthiş) düşünceye daldım. İki şadın ve küçük kardeş yeğenimin, oğlumun, beylerimin, milletimin gözü kaşı kötü olacak deyip düşünceye daldım."

-Orhun Yazıtları (21 Ağustos 732)

Gelin Şimdi Hep Beraber Derin Düşüncelere Dalalım...

Hali hazırda konuşup yazmakta olduğumuz Türkçemizde kökeni başka dillere dayanan birçok yabancı kelime mevcuttur. Buna rağmen Türkçeyi ve çok eskilere dayanan öz Türkçemizi iyi bilen konunun uzmanları da Türkçenin aslında çok zengin bir dil olduğu konusunda ortak görüş bildirirler. Bilimsel tarihi esas alarak düşünebilen herkes açısından da bu ortak görüşün haklı nedenleri vardır.

Dilimize binlerce yıllık tarihimiz içerisinde yerleşmiş olan farklı dillere ait kelimelere bakarak "Türkçe öldü" demek ya da "Türkçe ile düşünülemez, Türkçe ile düşünce üretmiyoruz" vb. Gibi anlamlara gelebilecek iddialar hem Türkçeyi dil bilgisi anlamında bilmemekten hem de çok eskilere dayanan öz Türkçeyi tarihimizle birlikte günümüz Türkçesiyle beraber bir bütün olarak yeterince bilip değerlendirememekten ileri gelmektedir diye düşünüyorum.

Bugün konuşmakta olduğumuz ve en saf diye niteleyebileceğimiz Türkçemiz bile bundan yüzyıllar sonra kim bilir ne yönde yozlaştırılmış şekilde evrilmiş olacaktır?

İşte binlerce yıl öncelerine dayalı olarak günümüze kadar süre gelmiş olan bu yozlaşmanın mümkün olan en alt seviyede kalabilmesi için Mustafa Kemal Atatürk, Türk Dil Kurumunu kurmuştur. Türkçemizin geleceğe aktarılabilmesi için TDK'nın önemli derecede zor ve ağır sorumlulukları bulunur. Türkçenin her anlamda korunmasını sağlamak için yabancı dillerden gelerek halkımızın günlük konuşma dilini etkileyebilen kelimelere TDK'nın Türkçe karşılık üreterek o kelimeleri de insanlarımıza yazma ve konuşma dilinde benimsetebilmeleri çok önemlidir. Elbette Türkçe karşılık olarak üretilen kelimelerin toplum nezdinde kabul edilerek karşılık bulması da gereklidir. Yani toplumun bu kelimeleri kabul edip kullanması en önemli aşamadır. Burada asıl konu öz Türkçe olan kelimelerin bilinmesi ve geçmişten günümüze kadar unutulmadan kullanılarak geleceğe aktarılabilmesidir. Konunun özünü anlayabilmek için tam da burada sormamız gereken soru şudur: Binlerce yıl farklı yabancı dillerden kendi dilimize giren kelimeleri benimsemek yerine öz Türkçe olan kelimeleri koruyarak geleceğe aktarabilmeyi geçmiş yüzyıllar içerisinde ne kadar başarabilmişiz?

Cumhuriyetten önce veya sonra bunları ne kadar başarabildik? Ya da kendi öz kültürümüze ve öz dilimize ait olanı özgün şekilde gelecek yüzyıllara olduğu gibi aktarabilmek için ne kadar çaba harcamışız? Bugünlerde öz Türkçe kelimelerimizi gelecek yüzyıllara korunmuş şekilde aktarabilmek için ne kadar çaba harcıyoruz? Tarihi irdelerken bunları da irdelemek ve bunların üzerine de araştırmalar yapıp düşünmek gerekir. İşte asıl meselemiz de burada başlıyor.

Bugünlerde veya gelecekte Türkçeyi veya henüz 99'uncu yılını kutlamış olduğumuz cumhuriyeti suçlu bularak kendi dilimize ve önemli kazanımlarımıza laf atmak çok kolay hatta en basiti... Peki bizler toplumumuzun her kesiminde sık sık karşılaşabildiğimiz kendi özentiliğinizi nereye koyacağız?

Sırf gösteriş amaçlı olarak daha havalı olduğunu zannedip İngilizce kelimeleri Türkçe konuşurken bilerek ve isteyerek konuşmalarına karıştıranların yoğunlukta olduğu bir dönemdeyiz. İşte bu yüzyılda İngilizce konusunda olduğu gibi; geçmişte de böyle anlayışlar Arapça, Farsça, İspanyolca, Latince, İngilizce, İtalyanca ve Yunanca dilleri için de olmuş mudur? Olmuşsa bunun günümüzdeki etkilerini Türkçe içerisinde gördüğümüz sonucuna vararak bir çıkarım yapamaz mıyız? Pek tabii yapabiliriz. İşte buradan da yola çıkarak önemsiz gibi gözükebilen bazı özentilikleri veya yozlaşmaları körukleyebilen kasıtlı bireysel ya da toplumsal alışkanlıkların gelecek yüzyıllara etki edebildiğini söylersek kesinlikle yanlış bir tespit yapmış olmayız.

Bir de şöyle düşünün;

Bizler çok uzun yıllar tarih boyunca öz Türkçesi varken ve kendi dilimizde her şeyin öz Türkçelerini bilmemize rağmen istemli şekilde tercih ederek kullandığımız yabancı kökenli kelimeler yüzünden yüzyıllara uzanan bir süreç içerisinde Türkçemizi yozlaştırmış olamaz mıyız?

Tarihimiz Türkçe konusunda değerlendirildiğinde: Karamanoğlu Mehmet Bey'e hatta ondan çok daha önceki dönemlere kadar gidebilmesi pek tabii muhtemel olan bir özentilik anlayışı, Türkçe için de söz konusu olmuş mudur?

Bu özentilik yıllar içerisinde Türkçemizi günümüzdeki konuma, yani farklı dillere ait kökenden olan kelimelerin yoğun şekilde bulunduğu bir noktaya getirmiş midir?

Yüzyıllara yayılan muhtemel bir özentilik anlayışı yıllar içerisinde öz Türkçe olan birçok kelimenin unutulmasına ve dolayısıyla da öz Türkçemizin yozlaşmasına neden olmuş mudur?

Şu hâlde suçlu Türkçe mi?

Şu hâlde binlerce yıla uzanan bir sürecin suçlusu 99'uncu yaşını geçtiğimiz günlerde kutlamış olduğumuz cumhuriyet midir?

Şu hâlde tüm bu yozlaşmaları en aza indirgeyebilmek için gayretli çalışmalar yapmış olan ve TDK'yı da kurmuş olan cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk mü suçludur?

Harf devriminin konuştuğumuz dilimizi güçsüzleştirdiğini iddia etmeden önce bazı bilimsel çalışmaları incelemek ve bu çalışmalar üzerine de analizlere dayalı çalışmalar yapmak gerekir. Bu konulara bilimsel açıdan bakmak lazım gelir. Harf devrimi öncesinde Anadolu'daki halkın okur yazarlığı ile İstanbul ve saray çevresinin okur yazarlık oranı neydi? Halkımız zaten aynı dili günlük hayatta da konuşmuyor muydu? Peki o dönemde halkımız konuştuğunu Osmanlıca dahil herhangi bir alfabe ile yazabiliyor muydu? Konuşma dilinin Abcesi'ni değiştirmiş olmakla bir dili güçsüzleştirebilir misiniz?

Bugün dünyada Japonca ve Çince dahil konuşulmakta olan tüm dillerin alfabesini değiştirebilirsiniz. Bunu yaptığımızda o dil zaten güçlü bir dilse, gücünden herhangi bir şey kaybeder mi?

Bugün dahi en güçlü olduğu ya da en zengin olduğu söylenebilen dillerde bile farklı yabancı etkileşimlere rastlamak mümkündür. Elbette bu etkileşimlerin dereceleri ve oranları diller açısından büyük önem arz eder.

Şunu da sorabilirsiniz. Neden Göktürkçe değil de Latin (Türk) alfabesi? Bununla ilgili de Sayın Doç. Dr. Hasan Şahin KIZILCIK'ın 2 önemli yazısı bulunmaktadır. Bunları aşağıda yer vereceğimiz kaynaklardan okumanızı tavsiye ediyorum. ¹

Türkçemiz konusunda suçu başka yerlere atmak ve birtakım bahaneler üretmek kolay olmaktadır.

Eğer birilerine göre suç ya da suçlu, bazılarında göre ise kabahatli arayacaksa önce kendimizde ve uzun yıllardan beri süregelen olan özentilik heveslerimizde bazı şeyleri aramalıyız diye düşünüyorum. Eğer öz Türkçesini bilmenize rağmen ısrarla yabancı kökenli kelimeleri hala tercih ediyorsanız ve binlerce yıla dayanan tarihimizde de tercihleriniz çoğunlukla bu yönde olmuşsa, o zaman Türkçenin ya da başkalarının ne suçu ya da kabahati var? İşte o zaman bazı suçları ya da kabahatleri öncelikle kendimizde aramamız gereklidir.

Öz Türkçesi varken ve öz Türkçesini de biliyorsam, şahsen Türkçe konuşup yazdığım sürece başka dillere ait kelimelere ne konuşmalarım içerisinde ne de yazılarım içerisinde bilerek veya isteyerek asla yer vermek istemezdim. Hatta bu konuda çok uzun yıllar önce yazılmış şiirler bile vardır. Bu şiirler sonrasında günümüzde türküler olarak söylenen şarkılara bile dönüşmüştür. Bunlara da rastlamak mümkündür. Nesimi'nin yazmış olduğu "Minnet Eylemem" şiiri aynı zamanda bir şarkı-türkü olarak söylenir. Bu şiirde yer alan ifadeler her açıdan üzerine düşünülmesi gereken önemli konuları ifade etmiyor mu? ²

İşte bunlar değerlendirildiğinde: Bazı şeylerin temelini yüz yıllar önceden korumuş şekilde günümüze getirmiş olmamız gerekirdi.

Öz Türkçenin temelini ve alfabesini yüzyıllar içinde toplum olarak zayıflatıp zayıflatmadığımızın cevabını samimi şekilde önce biz kendimiz verebilmeliyiz. Tamamlanmış veya henüz tamamlanmamış ya da henüz atılmış veya atılmamış olan temeller üzerinde tahribatlar yapmak yerine bazı konulardaki toplumsal bilinçlenmeyi yüzyıllar önce başarabilmiş olmamız da gerekirdi. Bunu henüz başaramamışsak bile, var olanı yıkmaya çalışmak yerine mevcut temeller üzerine taş koyabilmek için de çabalamamız gerekir.

Peki Bugün Ne Yapmak Gerekir?

Bugün şunu düşünmeliyiz: Yüzyıllar sonra bu konuları tarihin ve bilimin ışığında düşünecek birisinin ilgili meseleler hakkında benim gibi pişmanlık veya temennilerinin, yine aynen benimle benzeyecek şekilde tekrarlanıp binlerce yıl sonra da olmasını önleyebilmek için çalışmamız gerekir. Dilimize ve öz Türkçe olarak bildiğimiz tüm kelimelerimize sahip çıkıp koruyarak geleceğe aktarabilmemiz gerekir. Bunu da sadece bireysel olarak değil, toplumsal olarak yapabilmek gerekir.

Dilimizi tamamen yabancı kelimelerden arındırmayı bilimsel olarak araştırıp bulabileceğimiz öz Türkçe karşılıklarla yapsak bile; bu çalışmayla oluşturulacak kelimelerin toplumumuzda kabul edilip kullanılabilirliği asıl sonucu belirleyecektir. O zaman da şunu düşünmek gerekir: Toplumlara değişim vaat ederseniz herkes sizi alkışlar. Ama onlardan bilimsel anlamda doğru olanı mevcut alışkanlıklarına değiştirmelerini isterseniz; toplumun büyük çoğunluğu değişimde asla istekli olmaz hatta değişime karşı çıkarlar.

Yani sizi vaat ettiğiniz değişim için severek alkışlayan toplum, aslında olmasın gereken değişimi başarmaya başladığınızda da birdenbire sizden ilk nefret edenler veya sizi hiç istemeyenler oluverirler. Yani burada asıl meselemiz diğer birçok konuda olduğu gibi Türkçemiz konusunda da toplumsal alışkanlıklarımızla birlikte yaşayışımızı ilgilendiren toplum duyarlılığımızla veya duyarsızlıklarımızla alakalıdır.

Mutfak Sanatları Alanında Dilimiz Nasıl Yozlaştırılıyor?

Bizler Türkçe konusunda genel anlamda yozlaşmalarla ve özentili anlayışlarla karşı karşıya kalabildiğimiz kadar mutfak sanatları alanında mesleki anlamda da dilimizi yozlaştıranların özentilik ısrarları ile de karşı karşıyayız.

Gerek TMDH olarak gerekse Dünya Türk Mutfağı Akademisi olarak bu konuları uzun süredir raporlarımızla da anlatıyoruz. Çalışmalarımızı gerekli yerlere iletmek için olağanüstü çabalar da harcamaya gayret gösteriyoruz.

Bu makalemde sektörümüze dışarıdan da baktıklarında herkesin rahatlıkla günlük hayatta gözlemleyebileceği bazı örnekler vereceğim. Ancak lütfen unutmayınız ki, bu örnekleri çok daha da fazlalaştırabilirim. Yani mutfak sanatları alanında maruz kaldığımız yozlaşma aşağıdaki örneklerden çok daha fazla konuları da kapsamaktadır.

Örneğin mesleki dimimizde yaşanan yozlaşmaların en basit örneklerinden bazıları şunlardır:

Ne diyorlar? “infüze etmek” bu söylemi ilgilendiren zıvalığın nedenlerini gerek yazarak gerekse görsellerle videolarla da anlattım. Türkçemizde “infuse etmek” diye bir saçmalık yoktur. “Demleme” ya da “Demlemek” ifadelerini kullanmak bu kadar mı zor?

Acun Ilıcalı'nın yapımcısı olduğu o televizyon programlarında bile sözde mesleğimizde iş bilir olarak duayen oldukları iddia edilebilen liyakatsiz kişiler toplumu ve mutfak sanatları camiamızı bu tarz yozlaşmalara özendiriliyorlar. Burada en önemli yozlaşmaya ise gelecek nesillerimiz ister istemez maruz kalıyor. Çünkü gençlerimizin böyle söylemlere mesleki dilimizde bile özenmesi sağlanıyor. Hatta o programlarının bazı bölümlerini kapsamlı olarak iyi incerseniz: Gençlerimizin hayata dair gelecek umutlarını bile böyle programlara bağlamaları sağlanıyor. Bir nevi algı oluşturma teknikleriyle ve bazı toplum mühendisliği yöntemleriyle insanların bilinç altı kurgulanıyor.

Yine Yunanca kökenli olan “Gastronomi” kelimesinin bağırsak ve mide gibi anlamlara gelen “Gastro” kelime kökünden türetilen sayısız saçma kelimeler konusu da var. Bu konularda da çok kez yazdım.³

“Gazi, Kahraman, Şanlı” unvanlı şehirlerimizin isimlerinin başına dahi musallat edilebilen veya gelecekte muhtemelen musallat edilmesi ihtimali çok yüksek olan konularda da raporlarımızı ve çalışmalarımızı oluşturup ilgili yerlere ve belediyelerimize ilettik. İletmiş olduğumuz yerler ise çalışmalarımızı gerekli yerlere ileteceklerini bize geri dönüş olarak bildirdiler. Ancak “Gastro” ile türetilen anlamsız isimlerle oluşturulan etkinliklerle ilgili raporlarımızda yer verilen konularda Türkçe açısından olumlu diye niteleyebileceğimiz bir gelişme hala henüz olmadı. Yine de üstümüze düşen görev ve sorumluluğumuzu yerine getirmiş olmak en büyük sevincimdir.

En basit şekilde benzer başka bir örnek daha verecek olursam: Bildiğiniz gibi sektörümüzde birçok kişi yerli yersiz saçmalayacak şekilde abartabildikleri unvanlar kullanmaktadırlar. Topluma sunabildikleri bu unvanların tam anlamını vermeyen karşılıkların hakkını donanım olarak ne kadar taşıyabildikleri de zaten ayrı bir konudur. Keyfi ve bilinçsiz şekilde türetilen bu unvanların birçoğu yabancı kelimelerden oluşur. Hatta yabancı kelimelerden havalı olduğu düşünerek türetilmiş bazı unvanlar başka dillerde bile yoktur. Bu kelimeleri mutfak sanatları alanında Türkçemizin hem konuşma hem de yazı diline de ne yazık ki sokmaktadırlar.

Aşçı ceketlerinin üzerlerinde de yazılabilen unvanların dışında yabancı dilde dahi bulunmayabilen birtakım unvanlara internet ortamında bile rastlayabilirsiniz. Bu unvanlar içerisinde yukarıda vermiş olduğum bağırsak-mide anlamına gelen Yunanca kökenli “Gastro” kelime kökünden türetilerek üretilmiş olanları da vardır. Kartviziti dahi basılabilecek şekilde aklınıza gelebilecek ilgili ilgisiz her unvan bu “Gastro” kelime kökünden türetililmektedir. Bu yaklaşımların, İngilizce dahil yabancı dillerde bile karşılaşmadığımız bir yaklaşım olduğunu da belirtmek zorundayım. Ne yazık ki bunlar tamamen bilgisizlikle beraber eğitimsizliğe dayalı olan özentilik ve gösteriş merakı anlayışından ileri gelmektedir. Sektörümüzdeki unvanlar hakkında böylesi örnekleri çoğaltmak mümkündür.

Toplumumuz bu konularda bilimsel anlamda bilinçlendirilmekten uzak olduğu gibi; insanlar da ne yazık ki dilimizi yozlaştırmasına rağmen bu kelimeleri kullanmaya mutfak sanatları alanında bile çok istekli olabiliyor.

Şu hâlde tüm bunlara rağmen yine suçlu ve kabahatli olan Türkçe öyle mi?

Tolgahan Gülyiyen

Dünya Türk Mutfağı Akademisi – Türk Mutfağı Diriliş Hareketi

Kurucu Genel Başkan

-
- ¹: <https://tmdh.net/makaleler/item/372-neden-gokturkce-degilde-turk-latin-alfabesi.html>
  - http://www.hskizilcik.com/turkce/dilyazilarim/default.asp?yazi=2013_10_28_ataturk_latin_abecesini_secerek_bizi_turklukten_mi_uzaklastirdi
  - http://www.hskizilcik.com/turkce/dilyazilarim/default.asp?yazi=2016_02_25_gokturk_abecesi_bizim_degil_mi
  - ²: <https://www.youtube.com/watch?v=uqROdKnNfQk&t=12s>
  - <https://www.anadolusairleri.com/anadolu-sairleri-2/minnet-evlemem/>
  - ³: <https://tmdh.net/raporlar/item/183-turk-yemek-sanati-ve-turk-mutfak-sanatlari.html>
<https://tmdh.net/haberler/item/389-gastro-ile-turkiye-de-turetilen-kelimeler-ne-anlama-geliyor.html>

Yasal Uyarı: Eser sahibinin izini olmaksızın sitemiz üzerindeki tüm içeriklerin tamamının veya bir kısmının kötü niyetli kişilerce herhangi bir şekilde çıkar elde etme amaçlı olarak kullanımı uluslararası yasalar çerçevesinde suç teşkil etmektedir. Sitemizde yer alan tüm içeriklerin ve projelerin yasal telif hakları ilgili kanunlar çerçevesinde kurumumuza aittir. Yasalar çerçevesinde yüz kızartıcı suçlar arasında bulunan fikir ve sanat eseri hırsızlığı gibi konularda suç teşkil edecek bir eylemde bulunmadan önce lütfen bu konular ile ilgili olarak [yasal uyarılar](#) kısmını ve bulunduğunuz ülkelerde geçerli olan ilgili konudaki uluslararası yasaları titizlikle okuyunuz.

Legal Warning: The use of all or some of the content on our site by malicious people for any purpose without the permission of the author is a crime within the object of international laws. Legal copyrights of all content and projects on our site belong to our institution within the object of relevant laws. Before taking any action that will constitute a crime, such as the theft of intellectual and artistic works; please carefully read the [legal warnings section](#) regarding these issues and the relevant international laws in the countries you are in.

Yasal Uyarı: Eser sahibinin izni olmaksızın sitemiz üzerindeki tüm içeriklerin tamamının veya bir kısmının kötü niyetli kişilerce herhangi bir şekilde çıkar elde etme amaçlı olarak kullanımı uluslararası yasalar çerçevesinde suç teşkil etmektedir. Sitemizde yer alan tüm içeriklerin ve projelerin yasal telif hakları ilgili kanunlar çerçevesinde kurumumuza aittir. Yasalar çerçevesinde yüz kıyartıcı suçlar arasında bulunan fikir ve sanat eseri hırsızlığı gibi konularda suç teşkil edecek bir eylemde bulunmadan önce lütfen bu konular ile ilgili olarak [yasal uyarılar](#) kısmını ve bulunduğunuz ülkelerde geçerli olan ilgili konudaki uluslararası yasaları titizlikle okuyunuz.

Legal Warning: The use of all or some of the content on our site by malicious people for any purpose without the permission of the author is a crime within the object of international laws. Legal copyrights of all content and projects on our site belong to our institution within the object of relevant laws. Before taking any action that will constitute a crime, such as the theft of intellectual and artistic works; please carefully read the [legal warnings section](#) regarding these issues and the relevant international laws in the countries you are in.
